Raymond Carver

Katedral

Katedral

Raymond Carver

Notos Kitap 010
Büyük Kitaplar 005
Raymond Carver
Katedral

Özgün Adı
Cathedral
İngilizceden Çeviren
S. Gökçen Ezber
Editör
Sine Ergün
Kapak ve İç Tasarım
Mehmet Ulusel
Notos Kitap Yayınevi
Türkgücü Caddesi, 2/4, Boğazkesen
Beyoğlu 34425 İstanbul
0212 243 49 07

Kör adam -inanmayacaksınız ama-
Bu kadarı da fazla bence. Adam
bavul çıkardı. Eşim koluna gir
onunla konuşa konuşa onu araba
ve daha sonra ön verandaya çıka
bitirip bardağı duruladım, ell
açmaya gittim.
Eşim, "Robert'la tanıştırayım
etmiştim sana," dedi. Bunları sö
Kör adamın mantosunun kolunu k
Kör adam bavulunu yere bıraktı
Ben de elimi uzattım. Elimi se
sonra bıraktı.
"Sanki daha önce karşılaşmışız
"Bana da öyle geldi," dedim. Ba

KATEDRAL

O kör adam, karımın eski bir arkadaşı, gece yatıya kalmak üzere bize gelecekti. Karısı ölmüş, o da ölen karısının Connecticut'taki akrabalarını ziyarete gelmişti. Karımı akrabalarının evinden aradı, sözleştiler. Adam trenle gelecek, beş saatlik yolculuktan sonra karım onu istasyonda karşılayacaktı. Karım on yıl önce, Seattle'da, bir yaz onun yanında çalışmış ve o zamandan bu yana onu hiç görmemişti ama ilişkilerini kesmemişlerdi. Seslerini banda kaydedip bantları birbirlerine postalamışlardı. Doğrusu onu dört gözle beklemiyordum, zaten tanımıyordum da. Bir de kör olması beni rahatsız ediyordu. Körlük üstüne bildiklerimi filmlerden öğrenmişimdir. Filmlerde körler yavaş hareket ederdi ve hiç gülmezlerdi. Bazen de kendilerine rehberlik eden köpeklerle gezerlerdi. Kısacası, evime kör bir adamın gelmesini sabırsızlıkla beklediğim söylenemezdi.

O yaz Seattle'dayken karım iş arıyormuş, parası yokmuş. Yaz sonunda evleneceği adam subay okulundaymış. Onun da hiç parası yokmuş ama karım ona âşıkmış, o da karıma, vb... Karım gazetede bir ilan görmüş: "Gözleri görmeyen birine okuma yapacak bir kişi aranıyor," diye bir yazı, bir de telefon numarası. Telefon etmiş, görüşmeye gitmiş ve hemen işe alınmış. Bütün yaz o kör adamın yanında çalışmış. Ona bir şeyler okuyormuş, incelemeler, raporlar, o türden şeyler işte. İlçe sosyal hizmetler dairesindeki küçük yazıhanesini düzenlemesine de yardım ediyormuş. Kör adamla oldukça iyi dost olmuşlar. Peki ben bunları nereden mi biliyorum? Karım anlattı. Başka bir şey daha anlattı. Yazıhanedeki son gününde, kör adam ona yüzüne dokunup dokunamayacağını sormuş. O da kabul etmiş. Bana anlattığına göre kör adam yüzünün her yerine dokunmuş, burnuna ve hatta boynuna! Karım bunu hiç unutmamış. Bununla ilgili bir şiir yazmayı bile denemiş. Zaten hep şiir yazmaya çabalamıştır. Her yıl bir ya da iki şiir yazmıştır, genellikle de başına önemli bir şey geldiği zaman.

Onunla çıkmaya başladığımız ilk günlerde o şiiri bana gösterdi. Şiirde, onun parmaklarını, parmaklarının yüzünde nasıl dolaştığını anımsıyordu. Kör adam dudaklarına dokunduğu sırada neler hissettiğini, aklından neler geçtiğini yazmıştı. Anımsıyorum da, o şiiri pek beğenmemiştim. Tabii bunu ona söylemedim. Belki de şiirden anlamıyorumdur. İtiraf edeyim, bir şey okuyacak olduğumda elimi atacağım ilk şey şiir olmaz.

Neyse, karımı ilk koklayan kişi olan o adam, hani şu subay olacak olan, onun çocukluk aşkıymış. Tamam o zaman. Demek istediğim şey şu; yazın sonunda karım kör adamın, elleriyle yüzünün her yerine dokunmasına izin vermiş, ona veda etmiş ve gidip şu anda bir muvazzaf subay olan çocukluk bilmem nesiyle evlenmiş ve Seattle'dan taşınmış. Ama onlar görüşmeye devam etmiş, karımla kör adam yani... İlk ilişkiye geçen karım olmuş, bir yıl sonra falan. Bir gece onu Alabama'daki bir hava üssünden aramış. Konuşmak istemiş, konuşmuşlar. Karımdan bir teyp bandı göndermesini, ona hayatından söz etmesini istemiş. Eşim de öyle yapmış, bandı göndermiş. Bantta kör adama kocasını ve hava üssündeki hayatını anlatmış. Ona kocasını sevdiğini, ama yaşadıkları yerden ve kocasının askeri sanayii alanında çalışmasından hoşlanmadığını söylemiş. Bir şiir yazdığını, şiirinde ondan da söz ettiğini söylemiş. Başka bir şiir daha yazmakta olduğunu, o şiirde de Hava Kuvvetleri'nde görevli bir subayın karısı olmanın nasıl bir şey olduğunu anlattığını söylemiş. Şiir daha bitmemişmiş, hâlâ yazılma aşamasındaymış. Kör adam bir teyp bandı hazırlamış, karıma göndermiş. Karım de bir bant hazırlayıp ona göndermiş. Bu böyle, yıllar boyu sürüp gitmiş. Karımın subay kocası sürekli bir üsten ötekine gönderiliyormuş. Moody Hava Kuvvetleri Üssü'nden, McGuire'dan, McConnell'dan ve en sonunda da Sacramento yakınlarındaki Travis'ten bantlar göndermiş karım. Travis'teyken bir gece kendini çok yalnız hissetmiş; oradan oraya taşınmakla geçen hayatının tanıdığı insanlarla ilişkisini kopardığı, bu yüzden dostlarını kaybettiği duygusuna kapılmış. Bu şekilde daha fazla yürütemeyeceğini düşünmüş. Gidip ecza dolabında hap, kapsül ne varsa bir şişe cinle birlikte hepsini içmiş. Sonra da banyoya girmiş ve kendinden geçmiş.

Ama öleceği yerde midesi bulanmış, kusmuş. Subay kocası –adı önemli değil, zaten onun çocukluk aşkı, daha fazlasına gerek yok– bir yerden eve gelmiş; onu bulmuş ve ambulans çağırmış. Zamanla karım bütün her şeyi anlatıp banda kaydetmiş ve kör adama yollamış. Yıllar boyunca olup biten her şeyi banda almış ve hemen kör adama göndermiş. Bana kalırsa, her yıl bir şiir yazmanın yanı sıra, böyle bant hazırlayıp yollamak onun başlıca eğlencesiydi. Bandın birinde kör adama bir süre için subay kocasından ayrı yaşamak istediğini söylemiş; başka birinde de boşandıklarını. Sonra biz arkadaşlık etmeye başladık. Tabii karım bunu da kör adama anlatmış. Ona her şeyi anlatmış ya da bana öyle geldi. Bir keresinde kör adamın en son yolladığı bandı dinlemek isteyip istemediğimi sormuştu bana. Bir yıl

önceydi sanırım. Bantta benden de söz etmiş, öyle söyledi. O zaman, "Olur, dinlerim," dedim ben de. İçkilerimizi getirdim, oturma odasına geçip iyice yerleştik bandı dinlemek için. Önce karım bandı teybe koydu, ses ayarlarını yaptı. Sonra düğmeye bastı. Teypten tiz bir ses geldi, ondan sonra da biri yüksek sesle konuşmaya başladı. Karım sesini kıstı. Birkaç dakikalık zararsız bir gevezelikten sonra adımın geçtiğini duydum, bu hiç tanımadığım yabancı adam benim adımı anıyordu! Ondan sonra da, "Onunla ilgili bütün söylediklerinden şunu çıkarabildim..." Ama tam o sırada bir şey oldu, kapı mı çaldı ne, bant dinleme işimiz yarım kaldı. Bir daha da o konuyu açmadık zaten. Belki de iyi oldu böylesi. Ben duymak istediğimi zaten duymuştum.

İşte o kör adam şimdi benim evime gece kalmaya geliyordu.

"Onu belki bowling oynamaya götürebilirim," dedim karıma. Karım o sırada mutfak musluğun yanında patatesleri şekilli kesmekle uğraşıyordu. Elindeki bıçağı bıraktı, bana döndü.

"Beni seviyorsan eğer," dedi, "bana bu konuda yardımcı olursun. Eğer sevmiyorsan, o zaman başka. Ama buraya gelecek olan senin arkadaşın olsa, herhangi bir arkadaşın, kim olursa olsun, ben onu rahat ettirmeye çalışırdım." Kurulama bezine ellerini sildi.

"Benim hiç kör arkadaşım yok ki," dedim.

"Senin hiç arkadaşın yok," dedi. "Nokta. Üstelik... Allah aşkına, karısı daha yeni ölmüş! Anlamıyor musun? Adam karısını kaybetmiş diyorum!"

Karşılık vermedim. Bana biraz kör adamın karısından söz etmişti. Adı Beulah'mış. Beulah! Bu zenci adıdır.

"Karısı zenci miydi?" diye sordum.

"Çıldırdın mı sen?" dedi karım. "İçki mi içtin yoksa?" Eline bir patates aldı. Patatesin yere düştüğünü, sonra da fırının altına yuvarlandığım gördüm. "Neyin var senin?" dedi. "Sarhoş falan mısın?"

"Sadece soruyorum," dedim.

O an ben pek merak etmesem de karım bana her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlatmaya başladı. Kendime bir içki hazırladım, onu dinlemek için mutfak masasına oturdum. Hikâyenin geri kalan bölümü de böylece tamamlanacaktı.

Karımın kör adamın yanından ayrıldığı yaz Beulah onun yerine işe başlamış. Oldukça kısa bir süre sonra da Beulah ile kör adam kilisede

evlenmiş. Düğünde pek kimse yokmuş –böyle bir düğüne gitmeyi kim ister! Yalnızca ikisi, kilisenin papazı ve papazın karısı varmış. Ama yine de tam bir kilise düğünü olmuş. Beulah'nın tam istediği gibi oldu, demiş adam. Ama herhalde kanser Beulah'nın lenf bezlerine daha o zamanlarda yerleşmişmiş. Sekiz yıl boyunca etle tırnak gibi olduktan sonra –etle tırnak gibi karımın deyimi– hastalığın ilerlemesiyle Beulah'ın sağlığı birden kötüleşmiş. Beulah Seattle'da bir hastane odasında ölmüş, kör adam yatağının başucunda, elini tutarken. Evlenmişler, birlikte yaşamışlar, birikte çalışmışlar, birlikte uyumuşlar –herhalde sevişmişlerdir de– ve sonra kör adam onu son yolculuğuna uğurlamak zorunda kalmış. Bütün bunlar olup biterken o, lanet olası karısının neye benzediğini bile görememişti! Doğrusu buna aklım ermiyordu. Karımın anlattıklarından sonra bir an için adama acıdım. Sonra da karısının ne kadar acı bir hayat yaşamış olabileceği aklıma geldi. Düşünsenize, kadıncağız, kendini hiçbir zaman sevgilisinin gördüğü gözle göremiyor. Günler aylar geçip gidiyor ama bir kez olsun sevgilisinden en ufak bir iltifat bile duymuyor. Kocasının yüzündeki ifadeden, ne üzüntüsünü ne de daha olumlu bir duyguyu, hiçbir zaman okuyamayacağını biliyor. Makyaj yapıyor mu, yapmıyor mu? Kocası için bunun ne önemi olabilir! İster tek gözüne yeşil far sürer, ister burnuna bir halka takar, isterse sarı bir şalvar pantolon, altına da mor ayakkabı giyer! Sonra da öbür dünyaya göçüp gidiyor. Kör adamın eli elinde, kör gözleri yaşlı, gözümde canlandırıyorum da... Ölüm döşeğinde belki aklından geçen son şey, kocasının onun neye benzediğini bile bilmediği ve kendinin de son sürat mezarı boylayacağıydı. Robert'a bütün bıraktığı azıcık bir sigorta parasıyla yirmi peso tutarında madeni Meksika parasının yarısıymış. Öteki yarısı onunla birlikte tabuta konmuş. Kısacası durum içler acısı.

Zamanı geldiğinde karım istasyona, kör adamı karşılamaya gitti. Beklemekten başka yapacak işim olmadığından –bu yüzden de o kör adamı suçluyordum elbette– elimde içkim, televizyon seyrediyordum. Sonra bir araba sesi duydum. İçkimi de alıp oturduğum yerden kalktım, dışarıya bir göz atmak için cama gittim.

Karımı gördüm, gülerek arabayı park ediyordu. Sonra indi, kapıyı kapadı. Yüzünde hâlâ bir gülücük vardı. Şaşılacak şey. Arabanın öteki tarafına geçti, kör adamın inmeye çalıştığı tarafa yani. Kör adam –inanmayacaksınız ama– sakallıydı. Sakallı bir kör adam! Bu kadarı da fazla bence. Adam arka koltuğa doğru uzandı ve bir bavul çıkardı. Karım koluna girdi, arabanın kapısını kapadı, onunla konuşa konuşa araba yolundan basamaklara kadar

getirdi onu ve daha sonra ön verandaya çıkardı. Televizyonu kapadım. İçkimi bitirip bardağı duruladım, ellerimi kuruladım. Sonra da kapıyı açmaya gittim.

Karım, "Robert’la tanıştırayım seni, Robert, kocam. Ondan söz etmiştim sana," dedi. Bunları söylerken gözlerinin içi parlıyordu. Kör adamın paltosunun kolunu kavramıştı.

Kör adam bavulunu yere bıraktı, elini uzattı.

Ben de elimi uzattım. Elimi sertçe sıktı, bir süre öyle tuttu, sonra bıraktı.

"Sanki daha önce karşılaşmışız gibi geldi," dedi gür sesiyle.

"Bana da öyle geldi," dedim. Başka diyecek bir şey bulamamıştım. Sonra, "Hoş geldiniz, sizinle ilgili çok şey duydum," dedim. Yavaş yavaş bir küçük grup olarak verandadan oturma odasına ilerledik, karım onu kolundan tutarak yol gösteriyordu. Kör adam öteki eliyle bavulunu taşıyordu. Karım, "Şimdi sol tarafa, Robert. Tamam oldu. Dikkat et, sandalye var. Oldu, işte tamam. Buraya oturabilirsin. Bu kanepe. Kanepemizi yeni aldık, iki hafta önce," gibi şeyler söylüyordu.

Ben eski kanepemizden söz etmeye başladım. O eski kanepeyi severdim. Ama sonra anlatmaktan vazgeçtim. Başka bir şeyden söz açayım dedim, havadan sudan. Hudson yolu üstündeki manzaralardan sözgelimi. New York’a giderken trenin sağ tarafında oturmak gerekir. Gelirken de sol tarafında gibi şeyler.

"Tren yolculuğunuz iyi geçti mi?" diye sordum. "Trende hangi tarafta oturuyordunuz, sağda mı solda mı?"

"Ne biçim soru bu, hangi tarafmış!" dedi karım. "Ne önemi var ne tarafta oturduğunun?"

"Yalnızca merak ettim," dedim ben de.

"Sağ tarafta," dedi kör adam. "Neredeyse kırk yıl olmuştur trene binmeyeli. Çocukken binerdim. Ailemle. Çok uzun zaman geçti aradan tabii. Trenle yolculuk yapmanın nasıl bir duygu olduğunu unutmuşum. Sakalıma aklar düştü artık," dedi. "Yani düşmüş, öyle dediler. Daha saygın görünüyor muyum canım?" diye sordu karıma.

"Evet, daha saygın görünüyorsun Robert," dedi karım. "Robert" dedi ona, "Robert seni görmek gerçekten çok güzel."

Sonunda karım gözlerini kör adamdan ayırdı ve bana baktı. Gördüğü şeyden hoşlanmamış gibiydi. Omuzlarımı silktim.

Ben hiç kör biriyle karşılaşmadım, tanışmadım da. Karşımdaki kör adam ellisine yaklaşmış görünüyordu. Kısa boylu ve iriceydi. Başı kelleşmeye başlamıştı. Çok ağır bir yük taşıyormuşçasına omuzları çökmüştü. Üstünde kahverengi bol bir pantolon, kahverengi ayakkabı, açık kahverengi gömlek, bir de mont vardı, kravat da takmıştı. Yani çok gıcır. Tabii bir de koca bir sakalı vardı. Ama baston kullanmıyordu, siyah camlı gözlük de takmıyordu. Körlerin hep siyah camlı gözlük taktığını düşünmüşümdür. Keşke onun da gözünde siyah gözlükler olsaydı, ilk bakışta gözleri senin benimki gibi görünüyordu. Ama daha yakından bakınca, gözlerinde bir tuhaflık olduğu fark ediliyordu. Bir defa, irisi çok beyazdı, gözbebekleri de sanki o farkında değilmişçesine ya da engel olamıyormuşçasına yuvalarında dönüp duruyordu. Tüyler ürpertici. Yüzüne dikkatlice bakınca sol göz bebeğinin burnuna doğru baktığını, ötekinin ise tek bir yerde durmaya çabaladığını gördüm. Ama çabalamakla da kaldı. Sağ göz, sahibinden habersiz, onun iradesi dışında dolaşmaya çıkmıştı bile.

"Size bir içki getireyim. Ne içersiniz? Her tür içkiden birazcık var bizde, içki içmek özel merakımızdır," dedim.

"Dostum, ben de İskoç erkeğiyim, viski tabii," dedi o gürleyen sesine rağmen büyük bir hızla.

"Peki," dedim. Dostummuş! "Tabii ya, tahmin etmiştim."

Eliyle kanepenin yanında duran bavulunu yokladı. Mal canın yongasıdır. Haksız da değildi.

"Bavulunu odana çıkarayım," dedi karım.

"Yo, burada dursun," dedi kör adam koca sesiyle. "Benimle beraber yukarı çıkar."

"Viskinize biraz su ekleyeyim mi?" diye sordum.

"Çok az," dedi.

"Tahmin etmiştim," dedim.

"Bir damlacık, İrlandalı bir aktör vardı, Barry Fitzgerald, anımsar mısınız bilmem. Ben o adam gibiyim. ‘Su içeceksem,’ derdi Fitzgerald, ‘su içerim. Viski içeceksem viski.’ " Karım güldü. Kör adam elini sakalın altına götürdü, önce sakalını yavaşça kaldırdı, sonra bıraktı.

İçkileri hazırladım; üç büyük bardak İskoç viskisi, her birinde de bir fiske su. Yerlerimize yerleştik ve Robert'ın yolculuklarından söz etmeye başladık. Önce Batı Sahili'nden Connecticut'a yaptığı uçak yolculuğunu konuştuk. O bitti, Connecticut'la burası arasındaki tren yolculuğuna geçtik. Yolculuğunun bu bölümünü konuşurken birer bardak daha içtik.

Anımsıyorum da, bir yerlerde körlerin sigara içmediğini okumuştum. Üfledikleri dumanı göremiyorlarmış da o yüzden. Körler hakkında bu kadarını, sadece bu kadarını bildiğimi düşündüm. Ama bu kör adam sigarasını son nefesine kadar içti, sonra bir tane daha yaktı. Kör adam küllüğü doldurdu, karım de boşalttı. Akşam yemeğimizi yemek üzere masaya oturduğumuzda birer içki daha içtik. Karım, Robert'ın tabağını kuşbaşı etle, patatesle ve bezelyeyle tıka basa doldurdu. Ben de Robert için iki dilim ekmeğe tereyağı sürdüm. "Tereyağlı ekmekleriniz," diyerek uzattım. İçkimi yudumladım. "Şimdi dua edelim," dedim. Kör adam başını eğdi. Karım bana baktı, şaşkınlıktan ağzı bir karış açık. "Dua edelim de telefon çalmasın, yemeğimizi soğumadan yiyebilelim," dedim.

Yemeğe yumulduk. Sofrada ne var ne yoksa hepsini silip süpürdük. Kıtlıktan çıkmış gibi yedik. Hiç konuşmuyorduk. Sadece yedik. Ara vermeden. Sofrayı silip süpürdük. Kendimizi tamamen yemeğe vermiştik. Kör adam tabağındaki yiyeceklerin yerini hemen kestirmişti, tabağın neresinde ne olduğunu çok iyi biliyordu. Eti çatalla, bıçakla yemesini hayranlıkla izledim. Önce etten iki parça kesiyor, onları çatalıyla ağzına götürüyordu. Sonra patatesle bezelyelerden alıyor ve son olarak da tereyağlı ekmekten koca bir parça koparıp yiyordu. Ardından da bolca süt içiyordu. Arada bir parmaklarını kullanmakta sakınca görmüyordu.

Çilekli tartın yarısı da dahil olmak üzere masadaki her şeyi bitirdik. Bir süre, öyle sersem sersem oturup kaldık. Yüzümüzde boncuk boncuk ter birikmişti. En sonunda kirli tabaklarımızı öylece bırakıp masadan kalktık. Arkamıza bakmadık. Oturma odasına geçtik ve yine yerlerimize gömüldük. Robert'la karım kanepeye oturdu, ben de tekli koltuğa oturdum. Onlar son on yılda hayatlarındaki önemli olaylardan söz ederken iki ya da üç bardak daha içtik. Çoğu zaman ben yalnızca dinledim. Konuşmaya arada bir katıldım. Ne kör adamın odadan çıktığımı düşünmesini istiyordum ne de karımın kendimi dışlanmış hissettiğimi sanmasını. Birbirlerine, geçen son on yılda başlarına gelenleri anlatıyorlardı, onların başlarına! Boşuna karımın tatlı dudaklarının arasından adımın çıkmasını bekledim: "Sonra

sevgili kocam hayatıma girdi." Buna benzer bir şey. Ama o tür sözler hiç söylenmedi. Hep Robert'tan söz edildi. Bu dünyada Robert'ın denemediği şey kalmamış neredeyse. Anlayacağınız, kör adamın on parmağında on marifet. Ama son zamanlarda, anladığıma göre karısıyla Amway dağıtımcılığıyla geçimlerini sağlıyorlarmış. Ne kadar kazanıyorlardıysa artık. Kör adam aynı zamanda amatör telsizciymiş, Guamlı, Filipinli, Alaskalı, hatta Tahitili telsizcilerle yaptığı sohbetleri anlattı kalın sesiyle. Oralara gidecek olsa bir sürü arkadaşı varmış. Arada bir kör yüzünü bana çevirdi, elini sakalın altına götürüp bir şeyler sordu. Şu anki işimi ne zamandan beri yapıyormuşum? (Üç yıldır.) İşimi seviyor muymuşum? (Hayır, sevmiyordum.) Aynı işte çalışmaya devam edecek miymişim? (Başka seçeneğim var mıydı?) Sonunda, artık sorabileceği bir şey kalmadığını düşündüm ve kalkıp televizyonu açtım.

Karım bana kızgın kızgın baktı. İyice tepesi atmak üzereydi. Sonra kör adama baktı. "Robert, televizyonun var mı?" dedi.

"İki televizyonum var canım. Biri renkli, öteki siyah beyaz, çok eskiden kalma. Çok komik, biliyor musunuz, televizyonu açtığım zaman –sürekli televizyon izlerim– hep renkli televizyonu açıyorum. Çok komik, değil mi ama?" dedi kör adam.

Doğrusu ne diyeceğimi bilemedim. Ne diyebilirdim ki: Hiçbir fikrim yoktu. Neyse, haber programını izlemeye başladım, spikerin söylediklerini anlamaya çalışıyordum.

"Bu televizyon renkli," dedi kör adam. "Nasıl anladın diye sormayın. Bir şekilde anlıyorum."

"Siyah beyazla değiştireli çok olmadı," dedim ben de.

Kör adam içkisinden bir yudum daha aldı. Eliyle sakalını kaldırdı, kokladı ve bıraktı. Oturduğu kanepede öne doğru eğildi. Küllüğü sehpanın üstüne koydu, sonra çakmakla sigarasını yaktı. Yeniden arkasına yaslandı. Bacak bacak üstüne atıp ayaklarını uzattı.

Karım elini ağzına götürüp esnedi. Sonra da gerindi. "Yukarı çıkıp, sabahlığımı giyeceğim. Üstümü değişeceğim," dedi. "Robert, sen rahatına bak."

"Ben rahatım," dedi kör adam.

"Bu evde kendini rahat hissetmeni istiyorum," dedi karım.

"Rahatım," dedi kör adam.

Karım odadan çıkınca, televizyondaki hava raporunu dinlemeye koyulduk, daha sonra da spor özetlerini. Karım gideli o kadar çok olmuştu ki, bir daha aşağıya inmeyecek sandım. Belki de yatmıştır diye düşündüm. Keşke aşağı inse diye geçirdim içimden. Kör bir adamla yalnız kalmak istemiyordum. Bir içki daha içmek isteyip istemediğini sordum. "Tabii, içerim," dedi. Sonra, "Biraz ot içelim mi? Daha yeni sardım birkaç tane," dedim. Aslında sarmamıştım. Ama hemen o anda birkaç tane sararım diye düşündüm.

"Sen içerken ben de tadına bakarım," dedi kör adam.

"Harika," dedim. "Beklediğim yanıt da buydu zaten."

İçkilerimizi getirdikten sonra kanepeye yanına oturdum. Kalın kalın iki tane sardım. Birini yaktım, ona uzattım. Parmaklarını değdirdim. Sigarayı alıp bir nefes çekti.

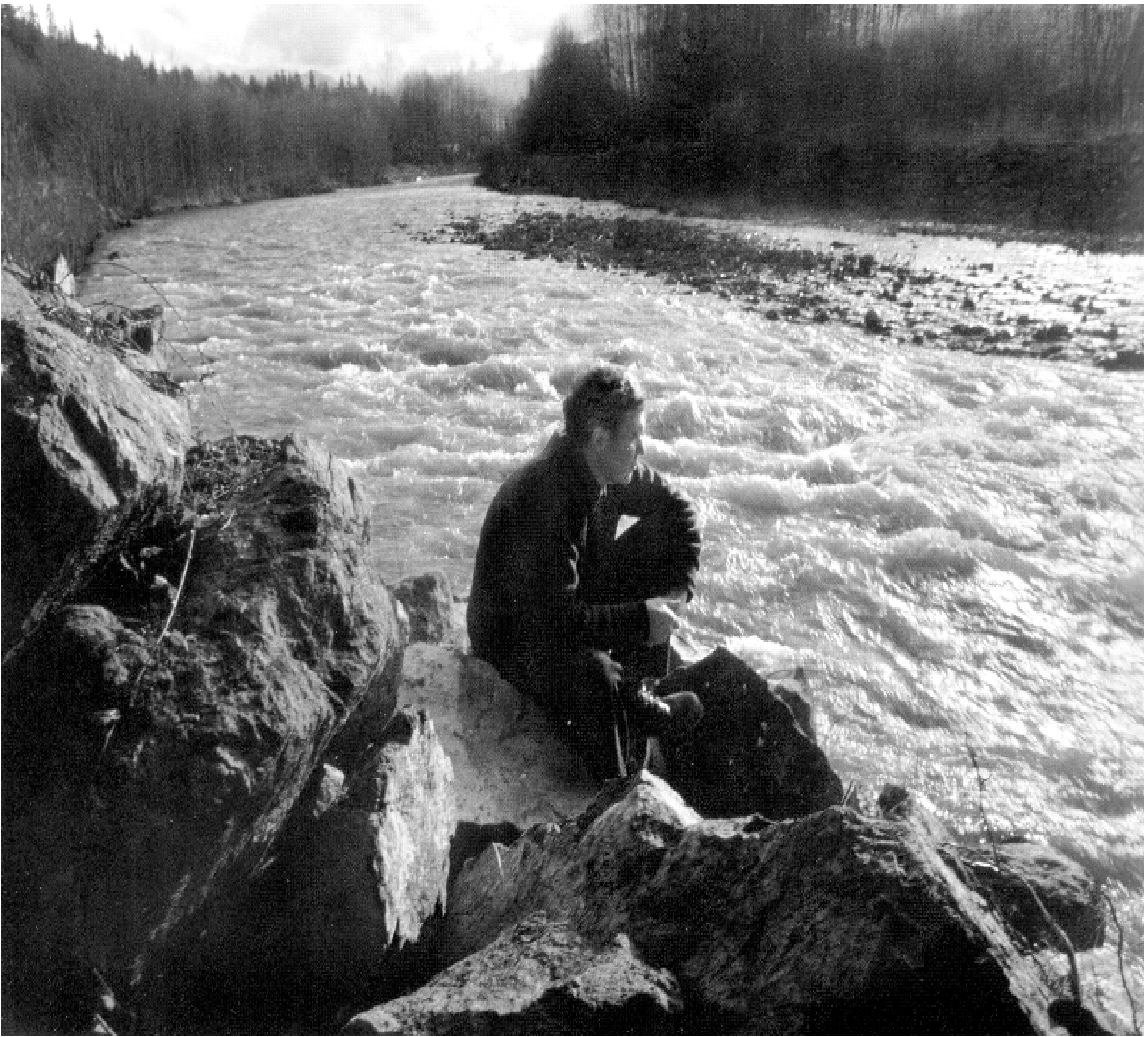
"Tutabildiğiniz kadar uzun tutun içinizde," dedim. Bu işten hiç anlamadığı belliydi.

Karım aşağı indi. Üstünde pembe sabahlığı, ayağında pembe terlikleri vardı.

"Burası ne kokuyor böyle?" dedi.

"Biraz ot içelim dedik de," dedim.

Eşim bana vahşi bir bakış attı. Sonra kör adama döndü. "Robert, ot içtiğini bilmiyordum," dedi.

"Artık içiyorum, tatlım. Her şeyin bir ilki vardır. Ama henüz içtiğimden pek bir şey anlayamadım," dedi.

"Bu içtiğimiz bayağı hafif," dedim. "Çok hafif. Kafayı kırmayan çeşidinden. Bu öyle insanın kafasını allak bullak eden cinsten değildir."

"Pek ettiği söylenemez dostum," dedi ve güldü.

Karım kanepeye kör adamla aramıza oturdu. Ona sigarayı uzattım. Bir nefes çektikten sonra yine bana verdi. "Sıra kimdeydi?" diye sordu. Sonra ekledi: "Bunu içmemem gerek. Gözlerimi zor açık tutuyorum. Yemek beni mahvetti. O kadar çok yememeliydim."

"Çilekli turta yaptı bunu," dedi kör adam. "Çilekli turtadan olmuştur," diyerek bir kahkaha patlattı. Sonra da kafasını salladı.

"Çilekli turtadan daha var," dedim.

"İster misin, Robert?" diye sordu karım.

"Belki biraz sonra," dedi kör adam.

Dikkatimizi televizyona verdik. Karım bir kez daha esnedi. "Yatmak istersen yatağın hazır, Robert," dedi. "Senin için uzun bir gün olmuştur herhalde. Yatacağın zaman söyle." Karım onun koluna dokundu. "Robert?"

Adam kendine geldi. "Çok güzel vakit geçirdim. Teyp bantlarına benzemiyor bu, değil mi?" dedi.

"Sıra sizde," dedim adama ve sigarayı parmaklarının arasına sıkıştırdım. İçine çekti, dumanı bir süre içinde tuttuktan sonra bıraktı. Sanki bunu dokuz yaşından beri yapıyormuş gibiydi.

"Sağ ol dostum," dedi. "Ama bu kadarı bana yeter. Sanırım beni etkilemeye başladı." Yanan sigarayı karıma uzattı.

"Benden de paso," dedi karım. "Bu kadarı yeter." Sigarayı alıp bana uzattı. "Biraz sizin aranızda gözlerim kapalı otursam diyorum. Sizi rahatsız eder miyim? İkiniz de söyleyin, rahatsız olursanız. Tamam mı! Rahatsız olmazsanız siz yatana kadar ben burada gözlerim kapalı otururum," dedi. "Robert, senin yatağın hazır. Odan merdivenin bitiminde, bizim odamızın hemen yanında. Yatmak istediğin zaman yukarı çıkmana yardım ederiz. Eğer uyuyakalırsam beni uyandırın, oldu mu çocuklar?" dedi ve gözlerini kapayıp uykuya daldı.

Haber programı bitti. Kalkıp kanalı değiştirdim. Tekrar kanepeye oturdum. Karım keşke uyumasaydı diye geçirdim içimden. Başı kanepenin

arkasına düşmüştü, ağzı açıktı. Uykusunda yana dönerken, sabahlığının eteği sıyrılmış, tahrik edici baldırları ortaya çıkmıştı. Bacaklarını örtmek için uzandım. Ama tam o sırada gözüme kör adam ilişti. Ne saçmalık! Sabahlığı tekrar açtım.

"Çilekli turta istediğinizde bana söyleyin," dedim.

"Söylerim," dedi.

"Yoruldunuz mu? Sizi yatağınıza götüreyim mi? İyi bir uyku çekmeye hazır mısınız?" diye sordum.

"Daha değilim," dedi. "Eğer rahatsız etmiyorsam seninle kalmak isterim. Sen yatana kadar kalabilirim. Konuşmak için pek fırsatımız olmadı. Demek istiyorum ki, bu akşam yalnız karınla ben konuştuk." Sakalını kaldırdı ve bıraktı. Sigaralarını ve çakmağını aldı.

"Olsun," dedim. "Sizinle olmak benim için zevkti."

Sanırım gerçekten de öyleydi. Her gece ot içiyor, sızıncaya dek yatmıyordum. Karımla benim aynı zamanda yatağa girdiğimiz enderdir. Yatağa yattığımda o rüyaları görüyordum. Bazen rüyanın ortasında uyandığımda kalbim deli gibi çarpıyor oluyordu.

Televizyonda kilise ve Ortaçağ ile ilgili bir şeyler vardı. Anlayacağınız ciddi bir program. Başka bir şey izlemek istiyordum. Sırayla öteki kanalları açtım. Onlarda da bir şey yoktu. Sonra yine ilk kanalı açtım ve özür diledim.

"Fark etmez dostum," dedi kör adam. "Benim için hava hoş. Ne seyretmek istiyorsan onu seyredelim. Her an yeni şeyler öğreniyorum. Öğrenmenin sonu yok. Bu gece de bir şey öğrenmenin zararı olmaz. Kulaklarım sağ olsun," dedi.

Bir süre ağzımızı açıp bir şey söylemedik. Öne doğru eğilmiş şekilde oturuyordu. Yüzü bana, sağ kulağı televizyona dönüktü. Epey rahatsız ediciydi. Arada bir göz kapakları düşüyor, sonra yine bir anda aralanıyordu. Arada bir televizyonda duyduğu bir şey üstüne düşünürcesine parmaklarını sakalına götürüp onu çekiştiriyordu.

Ekranda üstlerine şeytan veya iskelet kostümü giymiş olan adamlar, kukuletalı, cüppeli adamlara saldırıyor, eziyet ediyorlardı. Şeytan kılığındaki adamların şeytan maskeleri, boynuzları ve uzun kuyruklan vardı. Bu gösteri, bir geçit töreninin parçasıydı. Televizyonda bunları

anlatan İngiliz bu törenin İspanya'da yılda bir kez yapıldığını söyledi. Kör adama ekranda neler olup bittiğini anlatmaya çalıştım.

"İskeletler," dedi. "İskeletleri bilirim," dedi yeniden ve başını salladı.

Sonra ekranda bir katedral belirdi. Sonra da, uzunca bir süre başka bir katedral gösterildi. En sonunda upuzun payandalarıyla bulutlara uzanan kulenin sivri tepeleriyle Paris'teki ünlü katedral gözüktü. Katedralin yüksekliğinin öteki büyük yapılarınkini ne kadar aştığını göstermek için kamera bir süre sonra geriye çekildi.

Bunları anlatan İngilizin sesini kestiği, kameranın sessizce katedrallerin etrafında dolaştığı zamanlar da olmuyor değildi. Bazen de kamera kırsal çevreyi görüntülüyor, tarlalarda sığırların ardından giden adamları gösteriyordu. Bekleyebileceğim kadar bekledim. Ama en sonunda bir şeyler söylemem gerektiğini düşündüm. "Şimdi de katedralin dışını gösteriyorlar," dedim. "Canavar biçiminde heykelcikleri gösteriyorlar. Sanırım İtalya'dalar şimdi. Evet evet, İtalya'dalar. Bu kilisenin duvarlarında resimler var."

"Duvarlarında freskler mi var dostum?" diye sordu, sonra da içkisinden bir yudum aldı.

Bardağıma uzandım ama boştu. Elimden geldiğince anımsamaya çalıştım. "Resimlerin fresk olup olmadıklarını mı soruyorsun?" dedim. "Güzel soru... Bilmem."

Daha sonra Lizbon'un hemen dışında bir katedral geldi ekrana. Portekiz katedraliyle Fransız ve İtalyan katedralleri arasında pek büyük farklılıklar yoktu ama yine de biraz farklıydılar. Özellikle de iç mekâna bakınca. Bir anda aklıma bir şey geldi. "Aklıma bir şey geldi," dedim. "Katedralin ne olduğu konusunda bir fikrin var mı? Yani, neye benzediklerini biliyor musun? Ne demek istediğimi anlıyorsun, değil mi? Yani biri gelip de sana 'katedral' dediği zaman neden söz ettiği hakkında herhangi bir fikrin oluyor mu? Mesela Baptist kilisesiyle katedral arasında ne fark olduğunu biliyor musun?"

Sigaranın dumanını kesik kesik üfledi. "Katedrallerin yüzlerce kişi tarafından elli ile yüz yıl boyunca inşa edildiğini biliyorum," dedi. "Tabii bunu da yeni öğrendim. Biraz önce televizyondaki adam söyledi. Bir tek katedralin yapımında bir ailenin farklı kuşaklarının çalıştığını da biliyorum. Bunu da o adam söyledi. Hayatları boyunca tek bir katedralin yapımında çalışanlar hiçbir zaman katedralin tamamlanmış halini görememiş. Bu bakımdan bizden pek farklı sayılmazlar herhalde, değil mi dostum?" Güldü.

Sonra yine göz kapaklan düştü. Başı sallandı. Biraz kestiriyormuş gibiydi. Belki de kendisini Portekiz'de hayal ediyordu. Şimdi ekranda başka bir katedral vardı. Bu seferki Almanya'daymış. İngiliz sunucu tekdüze bir sesle konuşmaya devam ediyordu. "Katedraller..." dedi kör adam. Doğruldu, kafasını öne arkaya salladı, "Açıkçası dostum, katedrallerle ilgili bildiklerim bu kadar. Sana biraz önce söylediklerim yani. Daha doğrusu adamın söylediği. Katedralin ne olduğunu belki bana tarif edebilirsin. Eder misin? Çok hoşuma gider. Açıkçası katedraller konusunda doğru dürüst bir fikrim yok."

Gözlerimi televizyondaki katedrale diktim. Tarif etmeye nereden başlayacağımı bile bilmiyordum. Neyse, diyelim hayatım buna bağlıydı. Diyelim manyağın teki beni buna zorluyordu, "Ya tarif edersin ya da seni..." diyerek tehdit ediyordu.

Ekrandaki katedrale bir süre daha büyük bir dikkatle baktım. Sonra ekranda yine kırsal çevre belirdi. Zaten hiçbir işe yaramamıştı. Kör adama döndüm, "Öncelikle çok yüksekler," dedim. Odada çevreme bakındım, birkaç ipucu yakalamak için. "Çok yüksekler, yukarı doğru, göğe doğru yükselirler. O kadar büyükler ki, özellikle bazıları, destek gerekir. Yıkılmamaları için yani. Bu desteklere payanda denir. Bana viyadükleri anımsatırlar nedense... Belki viyadük nedir, onu da bilmiyorsundur. Bazı katedrallerin ön cephesine şeytanlar filan oyulmuştur. Bazılarında da lordlar, leydiler. Neden, sorma," dedim.

Başını sallıyordu. Başını salladıkça, gövdesinin tümü bir öne bir arkaya hareket ediyormuş gibi görünüyordu.

"İyi tarif edemiyorum, değil mi?" diye sordum.

Başını sallamayı bıraktı, kanepenin ucunda öne doğru eğildi. Beni dinlerken parmaklarını sakalından geçiriyordu. Söylediklerim ona bir şey ifade etmiyordu, bunun farkındaydım. Ama yine de devam etmemi istiyordu. Başını salladı, sanki beni cesaretlendirmeye çalışıyordu. Başka ne diyebileceğimi düşünmeye çalıştım. "Gerçekten çok büyükler," dedim. "Muazzam büyük. Taştan yapılırlar. Bazen de mermerden... O zamanlarda, yani katedrallerin inşa edildiği zaman, insanlar Tanrı'ya yakın olmak istermiş. O dönemlerde Tanrı'nın her insanın yaşamında büyük yeri varmış. Bunu katedral inşa etmelerinden de anlayabiliriz. Affedersin," dedim. "Ama sanırım elimden ancak bu kadarı geliyor. Pek beceremiyorum bu işi."

"Olsun, dostum," dedi kör adam. "Bak. Umarım bu soruyu sorduğum için bana kızmazsın. Sana bir şey sorabilir miyim? Basit bir soru soracağım, evet ya da hayır diye cevap vermen yeterli. Beni yanlış anlama, yalnızca meraktan soruyorum. Beni evinde ağırlıyorsun. Sana yalnızca şunu sormama izin ver. İnançlı mısın? Bunu sormam seni rahatsız etmiyor, değil mi?"

"Hayır" anlamında başımı salladım. Tabii bunu o göremedi. Ha başını sallamışsın, ha göz kırpmışsın, kör bir adam için ikisi de aynıydı, "İnanmıyorum sanırım. Hiçbir şeye. Bazen zor oluyor. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Elbette," dedi.

"Tamam," dedim.

İngiliz sunucu hâlâ devam ediyordu anlatmaya. Karım uykusunda iç geçirdi. Uzun bir nefes aldı, sonra yine uyumaya devam etti.

"Beni bağışla, sana katedralin neye benzediğini anlatamam," dedim. "Yani elimden gelmiyor, ancak bu kadarını becerebiliyorum."

Kör adam sesini çıkarmadan oturdu, başı öne eğik, beni dinledi.

Dedim ki, "Gerçek şu ki, katedraller benim için pek bir şey ifade etmiyor. Hiçbir şey ifade etmiyor. Katedraller. Benim için gece televizyonda göz atacağım öylesine şeyler. O kadar."

İşte o an kör adam boğazını temizledi. Yeni bir şey düşündü. Arka cebinden bir mendil çıkardı. "Seni anlıyorum dostum. Olabilir, tabii. Unut bunu," dedi. "Baksana, senden bir şey rica edebilir miyim? Aklıma çok iyi bir fikir geldi. Kalın bir kâğıt getirsene. Bir de kalem tabii. Birlikte bir şey yapacağız. Bir katedral çizeceğiz. Hadi, getir bu şeyleri. Hadi."

Yukarı çıktım. Dizlerimde derman kalmamıştı sanki. Sanki uzun bir koşudan gelmiş gibiydim. Karımın odasına girip çevreme bakındım. Masasının üstündeki sepette birkaç tane tükenmez kalem buldum. Sonra, istediği gibi kalın bir kâğıdı nereden bulabileceğimi düşündüm.

Alt katta, mutfakta, bir kesekâğıdı buldum. Dibinde soğan kabuklan vardı. Kâğıdın içindekileri boşalttım, silkeledim. Kesekâğıdını oturma odasına götürdüm. Kör adamın ayaklarının yanına oturdum. Sehpanın üstündeki bazı şeyleri kenara ittim. Kesekâğıdının kırışıklarını da elimle düzelttikten sonra kâğıdı sehpanın üstüne koydum.

Kör adam kanepeden kayıp halının üstüne yanıma oturdu.

Kâğıdın üstünde parmaklarını gezdirdi. Aşağı yukarı dolaştı parmakları, kâğıdın iki tarafında. Kenarları bile elledi. Tek tek köşeleri yokladı.

"Tamam," dedi. "Hadi çizmeye başlayalım."

Kalemi tuttuğum elimi buldu. Eliyle benim elimi kavradı. "Hadi çizmeye başla dostum," dedi. "Çiz. Bak göreceksin. Ben seni takip edeceğim. Başaracağız, Sadece benim dediklerimi yap. Göreceksin. Hadi çiz bakalım," dedi kör adam.

Böylelikle başladım. Önce eve benzeyen bir kutu çizdim. Bu kutu benim evim olabilirdi. Sonra tepesine bir çatı kondurdum. Çatının her iki ucuna sivri kuleler çizdim.

Bu yaptığımız çok garipti.

"Harika," dedi. "Çok iyi. Devam et, iyi gidiyor."

"Böyle bir şey yapacağın hiç aklına gelir miydi dostum? Gelmezdi, değil mi? Hayat böyle tuhaf işte, hepimiz biliyoruz bunu. Hadi, devam et. Çiz."

Kemerli pencereler çizdim. Sonra uçan payandalar ekledim. Büyük kapılar koydum. Duramıyordum. Televizyon kapandı. Kalemi bıraktım. Elimi açıp kapadım. Kör adam kâğıdın üstünde elini gezdirdi. Parmakuçlarını üstünde gezdirdi, çizdiklerime dokunuyordu. Kafasını salladı.

"Çiziyorsun, pekâlâ," dedi.

Kalemi yeniden elime aldım. O da elimi tuttu. Çizmeye başladım. Ressam değilim, ama yine de çizdim.

Karım gözlerini açıp bize dikti. Kanepede oturuyordu, sabahlığının eteği hâlâ açıktı. "Ne yapıyorsunuz? Söylesenize, merak ettim," dedi.

Yanıt vermedim.

Kör adam, "Bir katedral çiziyoruz," dedi. "İkimiz birlikte. Kalemi daha çok bastır. Tamam, oluyor işte dostum. Oluyor, oluyor. Çiziyorsun işte. Beceremeyeceğini sanmıştın, değil mi? Ama becerebiliyorsun pekâlâ. Bayağı yol kat ettin. Anlıyorsun beni, değil mi? Bir iki dakika içinde tamam olacak. Kolun ağrıyor mu? Biraz da insan koyalım içine, insanın olmadığı bir katedral olur mu hiç?"

"Ne oluyor, Robert? Ne yapıyorsunuz?" diye sorup duruyordu karım.

"Bir şey yok," dedi adam karıma. Sonra bana döndü. "Gözlerini kapa şimdi," dedi kör adam.

Dediğini yaptım. Gözlerimi kapadım.

"Kapadın, değil mi? Açmak yok."

"Kapadım."

"Tamam, kapalı kalsınlar," dedi. "Hadi durma, çizmeye başla."

Böylece çizmeye devam ettik. Elim kâğıdın üstünde hareket ederken parmakları benim parmaklarımı yönlendiriyordu. Hayatımda hiç böyle bir şey yaşamamıştım.

Sonra, "Sanırım oldu," dedi. "Başardın. Hadi, şimdi bir bak. Ne düşünüyorsun?"

Ama ben gözlerimi kapalı tutuyordum. Biraz daha öyle kalmak istedim.

Sanki böyle yapmam gerekiyormuş gibi hissediyordum.

"Eee," dedi. "Bakıyor musun?"

Gözlerim hâlâ kapalıydı. Evimdeydim, biliyordum, ama herhangi bir şeyin içindeymişim gibi hissetmiyordum.

"Bu gerçekten de müthiş," dedim.